

**ПРИКУПЉАЊЕ ОБАВЈЕШТЕЊА ОД ЛИЦА КОЈА СЕ НАЛАЗЕ У
ПРИТВОРУ – de lege lata de lege ferenda**

Прегледни рад

DOI: 10.7251/BPG1601135J

УДК: 343.126.1

Др Дарко Јокић*

Апстракт: Предмет овог рада је стручно-критичка анализа актуелних проблема који се јављају приликом прикупљања обавјештења од притворених лица у Републици Српској и Босни и Херцеговини. У првом дијелу рада дат је теоретски осврт на најопштију и најзаступљенију полицијску дјелатност, а то је прикупљање обавјештења. У другом дијелу рада приказан је нормативни аспект обављања разговора и прикупљања обавјештења кроз призму кривичнопроцесних закона и закона којим су регулисана овлашћења полицијских службеника, а који су у примјени у Републици Српској и Босни и Херцеговини. У трећем и централном дијелу рада је обрађено прикупљање обавјештења од лица која се налазе у притвору. С обзиром на то да рјешења реформисаног кривичнопроцесног законодавства у Републици Српској и Босни и Херцеговини предвиђају да само тужилац може прикупљати обавјештења од лица која се налазе у притвору, у пракси су се појавили проблеми проузроковани оваквим јединственим процесним рјешењем. Уједно се даје и упоредноправни приказ спровођења ове оперативно-тактичке радње у кривичнопроцесним законима који су се примјењивали прије 2003. године, као и актуелних закона који су у примјени у земљама насталим на подручју бивше СФРЈ. Како би се превазишли проблеми који се јављају у практичном поступању, и створили предуслови за легално остваривање основне мисије тужилаштва и полиције (а то је сузбијање свих видова криминалитета), у раду се даје приједлог кривичнопроцесних измјена којима се регулише прикупљање обавјештења од лица која се налазе у притвору.

Кључне ријечи: прикупљање обавјештења, притворено лице, тужилаштво и полиција, кривичнопроцесни закони у Републици Српској и БиХ

* *Висока школа унутрашњих послова, Универзитет у Бањој Луци, email: darko.jokic@mup.vladars.net*

О ПРИКУПЉАЊУ ОБАВЈЕШТЕЊА УОПШТЕ

Основна дјелатност сваке полиције, па и полицијских агенција у Републици Српској и Босни и Херцеговини, јесте заштита основних друштвених вриједности, међу којима се фокус активности ставља на откривање и расвјетљавање кривичних дјела. Један од најважнијих предуслова успјешног рада полиције су квантитет и квалитет информација са којима располаже. Широк дијапазон полицијских послова условљава велику бројност разлога прикупљања обавјештења, а пракса је произвела бројност начина прибављања, па је зато прикупљање обавјештења најзаступљенија радња коју предузима полиција. У практичном поступању полиције, обавјештења се већином прикупљају у циљу откривања и расвјетљавања кривичних дјела и њихових учинилаца, а најчешћи извор обавјештења о кривичном дјелу и починиоцу и о свим другим околностима које могу бити од користи у кривичном поступку су грађани који информације пружају непосредно или посредно, односно усменим, писаним путем или путем телекомуникацијских средстава. Под прикупљањем обавјештења не подразумијева се само узимање изјава у формално-правном смислу, него добијање свих корисних информација од многобројних извора на најразличитије начине. У закону, а и у пракси, постоји, као посебан и специфичан извор и начин, прикупљање обавјештења од лица која се налазе у притвору и против којих је у току спровођење преткривичног или кривичног поступка. За наведена лица се основано претпоставља да, осим сазнања о конкретном кривичном дјелу због којег им је одређена мјера притвора, посједују и сазнања која имају шири криминално-политички значај и која могу представљати полазну основу за даљу криминалистичку дјелатност органа гоњења.

У ужем смислу, прикупљање обавјештења је општа оперативнотактичка радња која се предузима у циљу прибављања сазнања значајних за спречавање и сузбијање криминалитета и реализује се у неформалном поступку у виду обављања разговора са различитим категоријама грађана.

Под прикупљањем обавјештења, у ширем смислу, подразумијева се цјелокупно криминалистичко-оперативно ангажовање полиције, које има за циљ откривање и расвјетљавање кривичних дјела и проналажење и лишење слободе њихових учинилаца. Ако се има у виду и нужност превентивног ангажовања полиције, онда прикупљање обавјештења поприма још шири вид, те обухвата и активности прибављања сазнања која представљају основ за припрему, планирање и предузимање радњи за спречавање криминалних и других облика делинквентног понашања (Жарковић, 2010). Информативни потенцијал чињеница и околности утврђених прикупљањем обавјештења може доћи до изражаја не са-

мо током криминалистичко-оперативног поступања у предистражном поступку, већ и у фази истраге. Гледано шире, прикупљање обавјештења може имати различите циљеве:

1. прикупљање података значајних за спречавање, откривање и расвјетљавање криминалне делатности, проналажење и лишење слободе учинилаца кривичних дела, као и за обезбјеђење материјалних и личних доказа;
2. прикупљање података о начинима криминалног организовања и методама дјеловања различитих категорија делинквената;
3. прикупљање података о општим трендовима криминалног испољавања и, такође, о другим појавама и проблемима који су од значаја за остварење дугорочних криминално-политичких циљева, а односе се на криминалну превенцију и криминалну репресију (Кривокапић, 2000: 277-289).

Прикупљање информација у кривичном поступку, подразумева, прије свега, узимање изјава од лица у статусу осумњичених или свједока у циљу доказивања постојања одређених чињеница. Поред узимања изјава, полиција, у складу са позитивно-правним прописима, врши и прикупљање других информација које могу бити корисне у кривичном поступку, као што су:

- информације које су проистекле из предузетих радњи доказивања,
- налази и мишљења лица која располажу потребним стручним знањима,
- изводи из казних, оперативних и других службених евиденција које воде надлежни органи,
- информације прибављене предузимањем и других тзв. „општих“ оперативно-тактичних и техничких мјера и радњи.

Као што видимо, све информације су од изузетног значаја за успјешно покретање и вођење кривичног поступка, а ниједно доказно средство у кривичном поступку не може бити априорно супериорно у односу на друга доказна средства, нити се његова информативно-доказна вриједност може посматрати изоловано, без претходног међуодноса са другим доказним средствима и доказима (Јекић и Шкулић, 2005: 185).

Ипак, под прикупљањем обавјештења се, у најужем смислу, подразумева неформално прибављање информација у предистражном и истражном поступку, који нема процесну форму, већ се фиксира у форми службене забиљешке чији садржај се у даљем раду може користити као оријентационо-елиминациона индиција (Симоновић, 2004: 108). Прикупљање обавјештења је увијек усмјерено према одређеном лицу, а даваоци обавјештења могу припадати различитим категоријама као што су: оштећена лица, жртве, очевици, „свједоци по чувењу“, стручна лица, вјештаци и др. Под одређеним условима, обавјештења се могу тражити и

од лица која се у статусу осумњичених, оптужених или осуђених налазе на слободи или им је одређена мјера притвора или су на издржавању казне (Жарковић, 2010).

НОРМАТИВНИ АСПЕКТ ПРИКУПЉАЊА ОБАВЈЕШТЕЊА

Реформа кривичног законодавства у земљама бивше СФРЈ обухватила је и питање спровођења истражног, али и предистражног поступка, у оквиру којих су отворена питања дефинисања тужилаца и полиције као субјеката истраге и њиховог међусобног односа. Из визуре тринаестогодишње примјене кривичнопроцесних закона у Републици Српској и Босни и Херцеговини и бројних промјена законских рјешења¹, начелно се може констатовати да је реформа извршена без претходних студиозних и темељитих припрема и емпиријских истраживања, уз мање-више преузимање туђих рјешења и примјену бројних „правних транспланата“. Стиче се утисак да се у тим промјенама настојало да се што прије ослободи старог „плашта“ и заодјене ново рухо, а да се при томе није мислило како ће се нова рјешења моћи примјењивати у пракси (Бејатовић, 2007; Радуловић, 2012; Шкулић, 2013; Матовски, 2014; Ђурђевић, 2014). Тако је у Босни и Херцеговини, у складу са новим законодавним рјешењима многих европских држава, у примјени модел кривичног поступка у којем се истрага повјерава тужиоцу, који у оквиру истраге предузима одређене активности и надзире поступања полицијских службеника. Значајно је напоменути да је Босна и Херцеговина прва од држава насталих распадом бивше Југославије усвојила наведени модел, па је можда и то узрок бројних оспораваних рјешења. У таквом моделу истраге, чији циљ је расвјетљавање и рјешавање кривичне ствари до степена вјероватноће који је потребан за подизање оптужнице, полицијском службенику је дато овлашћење да прије покретања истраге, а и у току истраге, спроводи оперативнотактичке радње и поједине радње доказивања, међу којима круцијално мјесто заузима прикупљање обавјештења. Иако се може констатовати да прикупљање обавјештења представља „најбенигнији“ вид дјелатности полиције, због осјетљивости материје, као и могућности да се реализује

1 Од 2003. године Закон о кривичном поступку Републике Српске – ЗКП РС је до сада претрпио 11 измјена и допуна (видјети: *Службени гласник Републике Српске*, бр. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07, 119/08, 55/09, 80/09, 88/09, 92/09, Закон о кривичном поступку - Пречишћени текст, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 100/09 и Закон о кривичном поступку, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 53/12), а Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине – ЗКП БиХ је 18 пута мијењан и допуњаван (видјети: *Службени гласник Босне и Херцеговине*, бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13).

Прикупљање обавјештења од лица која се налазе у притвору – de lege lata ...

уз незакониту употребу принуде, законодавац је одредио правила предузимања ове радње.

У ставу 1 „чувеног“ члана 151 Закона о кривичном поступку СФРЈ – ЗКП СФРЈ, *Службени лист СФРЈ*, бр. 26/86, 74/87, 57/89 и 3/90 је прописана дужност „органа унутрашњих послова“ да, у случају да постоје основи сумње да је почињено кривично дјело за које се гоњење предузима по службеној дужности, може предузети потребне мјере:

- да се пронађе учинилац кривичног дјела,
- да се учинилац или саучесник не сакрије или не побјегне,
- да се открију или обезбиједи трагови кривичног дјела и предмети који могу послужити као доказ,
- као и да се прикупе сва обавјештења која би могла бити од користи за успјешно вођење кривичног поступка.

Ради извршења претходно наведених задатака, у ставу 2 истог члана су предвиђене сљедеће мјере и радње које може преузимати полицијски орган тј. орган унутрашњих послова:

- тражење потребних обавјештења од грађана,
- вршење потребног прегледа превозних средстава, путника и пртљага,
- ограничење кретања на одређеном простору за неопходно потребно вријеме,
- предузимање потребних мјера у вези са утврђивањем истовјетности лица и предмета,
- расписивање потраге за лицем или стварима за којима се трага,
- у присуству одговорног лица вршење прегледа одређених објеката и просторија државних органа, организација удруженог рада и других организација и заједница и остварење увида у одређену њихову документацију,
- предузимање других потребних мјера и радњи.

Као што видимо, појам „обавјештење“ у истом члану има амбивалентни карактер и то као задатак полицијских органа (ст. 1), а и као једна од мјера и радњи која нема кривичнопроцесни већ превасходно оперативни карактер (ст. 2). Истим законом органи унутрашњих послова су овлашћени да предузимају и друге радње, као што је задржавање на лицу мјеста, фотографисање и дактилоскопирање, али и све истражне радње (претресање, привремено одузимање предмета, саслушање осумњиченог, саслушање свједока, увиђај, вјештачења осим обдукције и ексхумације).

Скоронаидентичначин, актуелнокривичнопроцеснозаконодавство у Босни и Херцеговини прописује наведене задатке и мјере и радње полиције тј. овлашћених службених лица. При томе, дужност полиције је да, у случају да постоје основи сумње да је извршено кривично дјело за које је прописана казна затвора већа од пет година, одмах обавијести тужиоца

и под његовим надзором предузме потребне мјере. Уколико је прописана казна затвора до пет година, онда полиција има извјесну аутономију која се огледа у томе да у року од седам дана може да предузме законом прописане мјере и радње и потом обавијести тужиоца о расположивим информацијама и предузетим радњама. Босанскохерцеговачки кривичнопроцесни закони као прву мјеру и радњу оперативно-тактичког карактера коју предузима полиција предвиђају „прикупљање потребних изјава од лица“. Под тим се не треба подразумијевати узимање изјава у смислу одредби које се односе на саслушање свједока, односно испитивање осумњиченог, него прикупљање сазнања, односно обавјештења од грађана о кривичном дјелу и учиниоцу, те о другим околностима које могу бити од користи у кривичном поступку, при чему примљено обавјештење има одређену валидност и сврсисходност (Сијерчић-Чолић et. al, : 595). Као што видимо, предузимање криминалистичко-оперативних радњи је, на основу закона, у надлежности полиције, о чему се саставља записник или службена забиљешка, а основаност извођења ових радњи оцјењује тужилац самоиницијативно или поступајући по притужби грађанина.

Закон о кривичном поступку не предвиђа ограничења у погледу мјеста, времена и начина обављања разговора, тако да се обавјештења од грађана могу прикупљати на било ком мјесту и у било које вријеме. Приликом одабира мјеста и времена прикупљања обавјештења треба се руководити криминалистичко-тактичким ситуацијама, разлозима економичности поступања и разлозима дужне обзирности према грађанима (Росо, 1995: 60). Уколико се контакти остварују непосредно, могуће је да се разговори обављају на улици или на неком другом јавном мјесту, на радном мјесту или у стану грађанина, у службеним просторијама и др., а уколико се ради о посредним контактима (нпр. путем телефона, интернета, писама. итд.), онда локација прикупљања обавјештења има мањи значај, а често је и ирелевантна.

Поред тога, прикупљање обавјештења је прописано и законима којима су регулисана овлашћења полицијских службеника (Закон о полицијским службеницима Босне и Херцеговине – ЗОПС БиХ, *Службени гласник БиХ*, бр. 27/04, 63/04, 5/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 и 07/12 и Закон о полицијским службеницима Републике Српске – ЗОПС РС, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 20/14). Међутим, законодавац у Републици Српској, а и у БиХ је полицијским службеницима дао овлашћење да када постоје законити разлози могу прикупљати обавјештења од грађана под условом да их позову на разговор у службене просторије (чл. 19 ЗОПС РС и чл. 16 ЗОПС БиХ). Уколико изузмемо ситуације у којима се ради о основима сумње да је почињено кривично дјело, полицијским службеницима у РС и БиХ није остављена могућност да прикупљају обавјештења на други начин, осим позивањем на службени разговор. Очигледно је да је законодавац направио још један превид, па полицијским службеницима

није дао овлашћење да, у бројним другим ситуацијама (нпр. када се ради о прекршајима или из других безбједносних разлога), од грађана могу на неформалан начин прикупљати обавјештења (на улици, угоститељским објектима, радном мјесту и сл.). Можемо констатовати да се на овај начин доводи у питање могућност легалног остваривања основне дјелатности полиције, а то је да као државни орган у сфери извршне власти обавља законом утврђене послове који се односе на заштиту од угрожавања уставом утврђеног поретка и угрожавања безбједности Републике Српске и Босне и Херцеговине.²

ПРИКУПЉАЊЕ ОБАВЈЕШТЕЊА ОД ЛИЦА У ПРИТВОРУ

Као што је истакнуто, извор прикупљених обавјештења може бити сваки грађанин, па и осумњичени, односно оптужени, а циљ прикупљања обавјештења могу бити, поред осталог, откривање и расвјетљавање других кривичних дјела за која постоје основи сумње да је исто лице учествовало у њиховом извршењу, као и кривичних дјела у чијем извршењу окривљени није учествовао. Посебна процесна ситуација налаже поступање органа гоњења у случају када је окривљеном одређена мјера притвора, која може имати и вишегодишње трајање.³ Наиме, БиХ кривичнопроцесним законима је предвиђено да у циљу откривања других кривичних дјела истог лица, његових саучесника или кривичних дјела других учинилаца, само тужилац може прикупљати изјаве од лица која се налазе у притвору (чл. 219 ст. 6 ЗКП БиХ и чл. 227 ст. 6 ЗКП РС).

Сматрамо да је такво законско рјешење резултат исхитреног првобитног процесног регулисања кривичног поступка из 2003. године,

2 У циљу исправљања овог недостатка, на приједлог аутора овог рада, Радна група за израду Закона о полицији и унутрашњим пословима Републике Српске (2015.г.), поред осталог, у текст је уврстила полицијско овлашћење под називом „прикупљање обавјештења“. Према наведеном приједлогу, полицијски службеник је овлашћен да прикупља обавјештења од лица за које је вјероватно да има информације о кривичном дјелу или прекршају, починиоцу или о другим важним околностима у вези са кривичним дјелом или прекршајем и околностима од значаја за извршавање других послова из надлежности Министарства.

3 ЗКП БиХ (чл. 135-138) предвиђа да притвор може трајати најдуже 5 година и 9 мјесеци (12 мјесеци у истрази, 3 године након потврђивања оптужнице, 9 мјесеци након изрицања првостепене пресуде уз могућност продужења од најдуже годину дана уколико у том року - 9 мјесеци, буде изречена другостепена одлука којом се првостепена укида), док ЗКП РС (чл. 200-203) предвиђа да притвор може трајати најдуже 5 година и 3 мјесеца (најдуже 6 мјесеци у истрази, најдуже три године након потврђивања оптужнице - за кривична дјела за која је прописана казна дуготрајног затвора, најдуже девет мјесеци послје изрицања првостепене пресуде, уз могућност продужења најдуже још годину дана уколико у том року - девет мјесеци, буде изречена другостепена одлука којом се првостепена пресуда укида).

којим је било предвиђено да само тужилац може са осумњиченим који је на слободи или у притвору обавити разговор и узети изјаву на околности кривичног дјела за које се сумњичи. Под утицајем стручне јавности иритиране вишегодишњом примјеном кривичнопроцесних закона, која је аргументовано критиковала овакав начин предузимања процесне радње испитивања осумњиченог, 2008. године је дошло је до измјена и допуна кривичнопроцесних закона и давања процесног овлашћења полицијским органима да могу предузимати наведену процесну радњу. Међутим, „кратковидност“ законописца је проузроковала константно саплитање и посртање органа гоњења тј. тужилаштва и полицијских агенција на свим нивоима БиХ државне власти. Као што је познато, тужилац и овлашћено службено лице су два кривично-истражна неодвојива субјекта, чија основна дјелатност и улога је прогон учинилаца кривичних дјела, односно доказивања њихове кривице. Јасно је да је у иновираном тужилачко-полицијском концепту истраге тужилац субјект правног дијела истраге, да и даље већином представља кабинетско тијело, те да функционално не може испунити своју законску обавезу без оперативног дијела истраживања. Чак и у случајевима када подаци и информације о извршеном кривичном дјелу (преко грађана или службених и одговорних лица у органима власти, јавним предузећима и установама) дођу до тужиоца, тужилац, у највећем броју случајева, обавјештава полицију и налаже спровођење одређених радњи, јер без полиције фактички не може спровести истрагу у цјелини.

С друге стране, узимајући у обзир оперативност која је својствена полицији у свим државама, полиција је субјект оперативног дијела истраге који може обављати разноврсне радње како би био остварен циљ истраге. Можемо само замислити који „неоткривен рудник информација“ се налази у притворским јединицама у чије „окно“, због законских ограничења, може приступити само тужилац. При томе морамо имати у виду и чињеницу да тужиоцу није својствено, нити му се може наметати обавеза да се свакодневно бави оперативним радом, нарочито када се зна да сви тужиоци у просјеку имају велик број предмета, као и да је оскудно њихово познавање криминалистичко-тактичких правила обављања информативних разговора са криминалцима.⁴ Разумљиво је да је и поред оперативних афинитета појединих тужилаца, дјелатност прикупљања обавјештења од притворених лица потпуно замрла и да

4 У последње вријеме су презентовани бројни приједлози различитих модела ефикасније и ефективније сарадње тужилаштва и полиције. Међу тим приједлозима је и модел по којем би за кривична дјела за која је запријеђена казна затвора до десет година истражиоци полиције спроводили комплетну истрагу под надзором и руковођењем тужилаца са сједиштем у просторијама полиције, док би за кривична дјела за која је запријеђена казна затвора преко десет година истрагу спроводили истражиоци полиције под надзором и руковођењем тужилаца са сједиштем у просторијама тужилаштва. (Јањетовић, 2003).

се она може одвијати само као један од облика посебних истражних радњи (нпр. коришћење прикривених истражилаца и коришћење информатора или надзор и техничко снимање просторија). Управо из тих разлога, мишљења смо да је потребно примијенити, подазумијева се, у модификованом облику, рјешење из „чувеног“ члана 151 става 5 ЗКП СФРЈ, којим је прописано да од лица која се налазе у притвору у трајању које одреди истражни судија, полицијски органи могу прикупљати обавјештења ако је то потребно ради откривања других кривичних дјела истог лица, његових саучесника или кривичних дјела других учинилаца.⁵ Таква модификована рјешења познају ЗКП Србије,⁶ ЗКП Словеније,⁷ ЗКП Македоније,⁸ ЗКП Црне Горе⁹ и ЗКП Хрватске¹⁰. Зато предлагемо да се

- 5 Наведена одредба је у неизмијењеном облику била у примјени у Републици Српској до 2003. године (видјети измјене и допуне ЗКП СФРЈ објављене у *Службеном гласнику Републике Српске*, бр. 4/93, 26/93, 14/94, 6/97 и 61/01).
- 6 У члану 228 став 5 ЗКП Србије – *Службени гласник РС*, бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13 и 55/14 је прописано да по одобрењу судије за претходни поступак, председника вијећа или судије појединца, полиција може прикупљати обавјештења и од притвореника ако је то потребно ради откривања других кривичних дјела или других учинилаца. Ова обавјештења се могу прикупљати у заводу у којем је окривљени притворен, у вријеме у које одреди суд и у присуству браниоца.
- 7 У члану 148. став 8. ЗКП Словеније – *Урадни лист*, бр. 32/12 је прописано да на писани приједлог и уз одобрење судије или председника вијећа полиција може прикупљати обавјештења од лица које је у притвору ако је то потребно ради откривања других кривичних дјела или других учинилаца. Трајање прикупљања обавјештења одређује судија, као и име и презиме лица које ће присуствовати реализовању ове радње.
- 8 У члану 286. ЗКП Македоније – *Службени весник*, бр. 150/10 је предвиђено да тужилац или полицајац којег одреди тужилац, уз одобрење судије може прикупљати информације од притвореника, уколико је то потребно за откривање других кривичних дјела и учинилаца.
- 9 Чланом 260 ЗКП Црне Горе – *Службени лист Црне Горе*, бр. 57/09, 49/10 и 47/14 је предвиђено да државни тужилац, а изузетно и полиција, кад јој то повјери државни тужилац, може по одобрењу судије за истрагу, односно председника вијећа, прикупљати обавјештења од лица које се налази у притвору ако је то потребно ради откривања кривичних дјела или разјашњавања других кривичних дјела и учинилаца. Обавјештења се прикупљају у просторијама затвора у којима се налази притворених и у вријеме које судија за истрагу или председник вијећа и у његовом присуству или присуству судије кога он одреди.
- 10 С обзиром да ЗКП Хрватске – *Службене новине*, бр. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11 - прочишћени текст, 91/12- Одлука Уставног суда Републике Хрватске, 143/12, 56/13, 145/13 и 152/14 познаје притвор и истражни затвор, тако је предвиђено поступање полиције приликом прикупљања обавјештења од лица лишеног слободе у обје ситуације. Наиме, ако је то потребно ради откривања других кривичних дјела притвореног лица, његових саучесника или разјашњавања других кривичних дјела других учинилаца полиција може прикупљати обавјештења уз одобрење тужиоца, а уколико је притвор продужен, одобрење даје „судац истраге“. Та се обавјештења прикупљају у присутности браниоца (чл. 208 ст. 2). Поред тога, полиција има овлашћење да прикупља обавјештења из истих разлога од окривљеника који

изврши измјена и допуна кривичнопроцесних закона у БиХ те да се, поред тужилаца, и полицији дозволи да, када им то повјери тужилац и уз одобрење судије, може прикупљати изјаве и од лица која се налазе у притвору ако је то потребно ради откривања других кривичних дјела истог лица, његових саучесника или кривичних дјела других учинилаца.

ЗАКЉУЧАК

Реформа кривичнопроцесног законодавства у Републици Српској и Босни и Херцеговини спроводи се у континуитету од 2003. године уз бројне измјене и допуне. Једна од најважнијих новина у том процесу је диверзификација тужилачке дјелатности, тако што је тужилац, по узору на кривичноправне системе многих држава континенталне Европе, добио у надлежност покретање и вођење истраге. Један од основних разлога успостављања тужилачке истраге јесте ефикасност и оперативност њеног спровођења, уз синергично дјеловање тужиоца и полиције, насупрот кабинетског рада истражног судије. Тужилац, као главни субјект истраге, има овлашћење да наређује покретање истраге, са или без одобрења суда самостално предузима бројне радње, али и да ангажује и надзире полицију која у складу са законом предузима бројне активности. На тај начин, полиција је трансформисана у активни субјект истраге и под непосредном контролом тужиоца предузима низ радњи и мјера, које се прије свега односе на прикупљање обавјештења и доказа. Иновацијама и промјенама кривичнопроцесних одредби настојао се пребацити оперативни дио истраге већином у надлежност полиције. Тако је полиција, којој је инхерентно самостално прикупљање бројних обавјештења у предистражном поступку, добила легитимитет да кроз цијели ток истраге наставља са предузимањем оперативне дјелатности, али под надзором тужиоца. Међутим, реформисаним нормама дошло је до одумирања важне активности у погледу прикупљања обавјештења од лица која се налазе у притвору, јер је ова дјелатност остављена у искључивој надлежности тужиоца, који је субјект правног дијела истраге и чија се дјелатност откривања кривичних дјела одвија искључиво на основу постојања основа сумње да је кривично дјело извршено. Знајући да је прикупљање и проналазак сазнања и доказа који чине основ сумње да је извршено кривично дјело у искључивој надлежности полиције, субјекта оперативног дијела истраге, не видимо нити један оправдан разлог зашто је полиција процесно „изоштена“ од ове значајне активности,

се налази у истражном затвору или у другој установи за лица лишена слободе, уз добијено одобрење судије за истраге или предсједника вијећа на писани приједлог тужиоца. Разговор се обавља у присуству судије за истраге или браниоца (чл. 208 ст. 3).

нарочито када је супротстављање свим, а посебно савременим облицима криминалитета, у директној корелацији са квантитетом и квалитетом расположивих информација. Наизглед парадоксално звучи да, умјесто да буду предмет темељитог оперативног истраживања, притвореници, као носиоци бројних сазнања о извршеним кривичним дјелима, усљед ових процесних баријера, несметано „уживају“ у миру притворских јединица. Стога предлагемо да се путем одговарајућих министарстава правде покрене иницијатива за промјену одредби ЗКП Републике Српске и ЗКП Босне и Херцеговине, те да се полицији омогући да може прикупљати обавјештења од лица која се налазе у притвору ако је то потребно ради откривања других кривичних дјела истог лица, његових саучесника или кривичних дјела других извршилаца.

ЛИТЕРАТУРА

- Бејатовић, С. (2007). Нови законик о кривичном поступку и успешност борбе против криминалитета. *Правни информатор 7-8/07*, Београд.
- Ђурђевић, З. (2014). Главна обиљежја тужитељске истраге према хрватском ЗКП од 2008. до 2013. године. У: И. Јовановић и А. Петровић-Јовановић (ур). *Тужилачка истрага – регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примјени*. Београд: Мисија ОЕБС. стр. 59-78.
- Јањетовић, М. (2003). *Положај и улога овлашћених службених лица Министарства унутрашњих послова Републике Српске у тужилачком концепту истраге* - магистарски рад. Паневропски универзитет „Апеирон“, Факултет правних наука Бања Лука.
- Јекић З. и Шкулић М. (2005). *Кривично процесно право*. Источно Сарајево: Правни факултет.
- Кривокапић, В. (2000). *Криминалистика- Тактика I*. Београд: Полицијска академија.
- Матовски, Н. (2014). Концепт истраге и реформисани кривични поступак Македоније. *Ревизија за криминологију и кривично право, vol. 52, 1/14, 35-40*. Београд.
- Радуловић, Д. (2012). Концепција истраге у кривичном поступку у свјетлу новог кривичнопроцесног законодавства. У: А. Петровић и И. Јовановић (ур.). *Савремене тенденције кривичног процесног права у Србији и регионална кривичнопроцесна законодавства (нормативни и практични аспекти)*, Београд: Мисија ОЕБС, стр. 11-22;
- Росо, З. (1995). *Информативни разговор и интервју*. Загреб: Министарство унутрашњих послова Републике Хрватске.
- Сијерчић-Чолић, Х., Хаџиомерагић, М., Јурчевић, М., Кауриновић, Д.,

- Симовић, М. (2005). *Коментари закона о кривичном поступку*. Сарајево: Савјет Европе
- Симоновић Б. (2004). *Криминалистика*. Крагујевац: Правни факултет.
- Жарковић М. (2010). *Криминалистика тактика*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија
- Шкулић, М. (2013). Нови Законик о кривичном поступку Републике Србије и његова примјена. *Ревизија за криминологију и кривично право* 2/13, 9-47. Београд.

GATHERING INFORMATION FROM PERSONS WHO ARE IN CUSTODY – *de lege lata de lege ferenda*

Darko Jokić, PhD*

Abstract: The subject of this paper is a professional and critical analysis of current problems that occur while gathering notices from persons who are in custody in Republic of Srpska and Bosnia and Herzegovina. In the first part of this paper a theoretical overview is given of the most general and the most frequent police activity, and that is informationgathering. The second part presents the normative aspect of interviewing and information gathering through the prism of criminal procedural laws and the laws regulating powers of police officials, which are in force in the Republic of Srpska and Bosnia and Herzegovina. In the third and central part of the paper gathering information from persons who are in custody is processed. Given that the provisions of the reformed criminal procedure legislation in Republic of Srpska and Bosnia and Herzegovina provide that only a prosecutor can gather information from persons in custody a number of problems have arisen in practice caused by such unique procedural provision. Also, a comparative legal view is given of the implementation of this operational-tactical action in the criminal procedure laws applied prior to 2003, as well as in the current laws in force in the countries formed after the breakup of Yugoslavia. In order to overcome the problems occurring during practical treatment, and to create legal preconditions for the realization of the basic mission of the prosecution and the police, and that is combating all forms of crime, the paper gives a proposal for amendment of criminal procedure governing gathering information from persons who are in custody.

Key words: information gathering, person who is in custody, prosecution and police, criminal procedure laws in Republic of Srpska and Bosnia and Herzegovina

* Police College, University of Banja Luka, e-mail: darko.jokic@mup.vladars.net